

Milla Talja, Lotta Palomäki, Tuija Hyyrynen

Hållbar utveckling

Tips för hållbar föreningsverksamhet

Huvudstadsregionens återvinningscentral Ab

Bry dig om, påverka, trivs och må bra

4V-projektet: Bry dig om, påverka, trivs och må bra

Materialet är utarbetat av 4V-projektet. Genomförande: städerna Esbo, Helsingfors och Vanda och Huvudstadsregionens återvinningscentral Ab. EU-finansiering och nationell finansiering åren 2008–2011: Europas regionala utvecklingsfond för stöd av konkurrenskraft och sysselsättning i Södra Finland och Nylands förbund.

Huvudstadsregionens Återvinningscentral Ab

Upplysning och utbildning på temat hållbar utveckling från dagis till studenten, för ledare och lärare, för företag och föreningar.

www.4v.fi

www.kierratyskeskus.fi/pa_svenska/miljoskolan

Centret för hälsofrämjandes utlåtande:

”En bra handbok om hållbar utveckling för föreningar”

Text Milla Talja, Lotta Palomäki, Tuija Hyyrynen

Översättning Esbo stads översättningstjänst/Susann Uggeldahl

Redaktion Marjo Soulanto

Layout Pentti Nyholm

© Författarna, översättaren och Huvudstadsregionens Återvinningscentral Oy 2010

Foto 4V-projektet och Pentti Nyholm (kalendern)

Foto pärmbild och bild s 18 Timo Santala / Dodo ry

978-952-233-850-4 (häftad)

978-952-233-839-9 (pdf)

4V-hanke
Välitä, Vaikuta, Viihdy, Voi hyvin

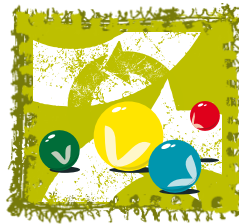
Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Milla Talja, Lotta Palomäki, Tuija Hyyrynen

Hållbar utveckling

Tips för hållbar föreningsverksamhet

Huvudstadsregionens återvinningscentral Ab

Bry dig om, påverka, trivs och må bra

Innehåll

Inledning.....	5
1. Hållbar utveckling i föreningar.....	7
2. Matnyttiga idéer.....	9
3. Lokaler.....	11
4. Anskaffningar.....	14
Checklista för hållbar verksamhet.....	15
5. Evenemang.....	20
6. Verksamhetsidéer.....	21
Ett hållbart år – kalender för hållbar utveckling...	24
7. Möjligheter att påverka.....	26
8. Informera mera.....	29
Källor och kompletterande information.....	31

- Hur får vi ner föreningens hyresutgifter?
- Samåkning – hur ordna?
- Hur planera program som bygger på hållbar utveckling?
- Lokalt samarbete – kan vi ha nytta av det?

Inledning

En förening har många möjligheter att skapa en bättre framtid för människan och miljön. Denna handbok vill inspirera till både små och stora förändringar i verksamheten.

Arbetet med hållbar utveckling kan till exempel börja med att föreningen ser över sina lokaler. Samtidigt kan ni fundera på vilka principer ni vill följa när ni skaffar nya saker. Ni kan också ta er en titt på hur medlemmarna tar sig till föreningslokalen.

En annan bra utgångspunkt är att fokusera på hur hållbar utveckling kan genomföras i föreningens evenemang. Med hjälp av checklistan på sidorna 15–18 kan ni kolla om hållbar utveckling får tillräckligt mycket uppmärksamhet i den grundläggande verksamheten och i föreningens evenemang.

Hållbar utveckling kan också planeras kring olika teman. I handboken finns exempel på teman och verksamhetsidéer, och i slutet finns tips på hur man kan informera och påverka.

Om ni själva föregår med gott exempel kan ni öppna andras ögon för arbetet. Frågan kan också tas upp på föreningens möten för att alla ska kunna vara med och planera hur föreningen systematiskt kan jobba för en hållbar framtid.

Idéerna och tipsen i handboken kommer från organisationer, föreningar och lokala sammanslutningar. Detaljerade beskrivningar av idéerna och anvisningar för hur man genomför dem finns på webbplatsen www.4v.fi. Där finns också en elektronisk version av handboken.

Ett varmt tack till alla föreningar och kommuner som har kommenterat handboken under arbetets gång och bidragit med praktiska exempel. Vi har fått stöd och värdefull hjälp.

Vi för vår del önskar alla organisationer, föreningar och sammanslutningar ett framgångsrikt arbete med hållbar utveckling och krafter att fortsätta också då det känns motigt.

*Milla Talja
Lotta Palomäki
Tuija Hyyrynen*

Hållbar utveckling i föreningar

Vänskap och möjligheter, kunskap och idéer

Hållbar utveckling kan bedrivas utifrån miljö- och ekonomisynpunkter och från sociala och kulturella synpunkter. Ofta är verksamheten redan till sin natur socialt hållbar, eftersom den skapar nya vänskapsband och ökar medlemmarnas möjligheter att delta och vara aktiva.

Många föreningar tangerar dessutom i sin verksamhet hälsofrågor, jämlikhet och jämställdhet, säkerhet, vardagsverksamhet, kunskaps- och färdighetsutveckling, mångkultur och kännedom om den egna kulturen. Trots detta är det all orsak att då och då fundera på om verksamheten är öppen för alla, och om minoriteter faktiskt har möjlighet att delta. Föreningen kan också gärna fundera på hur givande verksamheten är och hur medlemmarna bäst kan motiveras.

En förenings verksamhet påverkar både den lokala miljön och de globala miljöfrågorna, t.ex. klimatförändringen. De mest effektiva miljöhandlingarna sparar de resurser som sliter mest på miljön: trafiken, lokalanvändningen

och maten. Det gäller att ha koll på lokalernas värmesystem och elförbrukningen. Det är bra att ta sig till möten och evenemang till fots, på cykel eller med kollektiv-

trafik. Vegetarisk kost och närproducerade livsmedel minskar slitaget på miljön.

Att uppmärksamma sociala och ekologiska frågor i verksamheten är i allmänhet inte dyrt. Tvärtom; genom att minska el- och energianvändningen eller låta bli att skaffa vissa saker kan ni spara stora summor. Att ta med alla medlemmar i beslutsprocessen kostar ingenting alls.

Ni kan hjälpa till att upprätthålla sysselsättningen och livskraften i närområdet genom att använda lokal service där den finns att få. Att låna saker eller byta tjänster ökar den sociala samhörigheten och kan hjälpa upp ekonomin för föreningens medlemmar eller områdets invånare.

Föreningen kan också få positiv publicitet genom att ägna sig åt arbete med hållbar utveckling, och arbetet gör det lättare att knyta kontakter till olika intressentgrupper. Att genomföra en hållbar utveckling kan i framtiden dessutom vara en förutsättning för finansiering av verksamheten.

Synpunkter på hållbar utveckling

Miljösynpunkter	Sociala synpunkter	Ekonomiska synpunkter
Materialanvändning	Jämlikhet och jämställdhet	Sysselsättning
Energianvändning	Hälsofaktorer	Invånarnas ekonomiska situation
Vattenförbrukning	Säkerhet	Användning av lokala och regionala produkter och tjänster
Avfallsmängder	En fungerande vardag	
Markanvändning	Antalet sociala kontakter	Serviceproduktionens lönsamhet
Utsläpp i atmosfären	Möjlighet att delta	
	Serviceanvändarnas kunskaper och färdigheter	Områdets eller gemenskapens ekonomiska situation

Ursprunglig tabell: Kestävän kehityksen osa-alueiden vaikutusalueet. I verket Halme & Anttonen 2007.

Matnyttiga idéer

Planera gärna hållbar utveckling så att den genomsyrar hela verksamheten. Detta görs bäst genom att utveckla föreningens kärnverksamhet.

Börja med att fundera på

- vad ni vill åstadkomma
- var ni vill börja
- om ni vill koncentrera er på något särskilt delområde (se tabellen på sid. 8)
- hur ni fördelar uppgifter och ansvar
- vilka resurser ni har tillgång till
- hur ni får med alla medlemmar från början
- om ni vill ta med era samarbetspartner i processen
- hur ni skapar en process som är rolig och motiverande och ger resultat.

Var framförallt realistiska när ni sätter målen. Små steg leder till att ni ofta ser resultat av ert arbete och att intresset upprätthålls.

Om föreningen skriver ner styrelsemedlemmarnas och andra funktionärens arbetsuppgifter är det bra att i dem skriva in också uppgifter som anknyter till hållbar utveckling.

Funktionärernas uppgifter för hållbar utveckling

- Föreningens ordförande ser till att hållbar utveckling beaktas i all verksamhet.
- Ekonomen ger anvisningar om hur föreningen kan göra hållbara anskaffningar.
- Informatören ansvarar för att informationen är öppen och kommunikativ.
- Den som ansvarar för verksamheten, informatören eller någon annan ser till att checklistan för hållbar utveckling används i verksamhetsplaneringen.
- Den lokalansvarige sköter om att lokalen används i enlighet med anvisningarna i checklistan.
- Dessutom sköter den lokalansvarige om att fel och brister i lokalen, t.ex. läckage eller trasiga apparater, repareras så snart som möjligt.

Inspiration och belöningar

”Fest för fjolårets styrelse ”

Vid Helsingfors universitets studentförening för miljövetenskapare Myy ry är det tradition att den nya styrelsen och funktionärerna ordnar en fest för fjolårets funktionärer. I allmänhet är det ingen som har samma uppgift mer än ett år åt gången; arbetsbördan blir därför inte för stor för någon.

Före styrelsevalet finns det en lista på föreningens anslagstavla där vem som helst får föreslå sig själv eller andra lämpliga personer för olika uppgifter. Detta gör att också den som är lite blyg kan ta mod till sig och aktivt gå med i verksamheten.

Jämlikhet i föreningen

”Alla är välkomna!”

Finlands Ungdomssamarbete Allians rf har en plan för jämlikhet och jämställdhet. Med hjälp av den intresserar man människor med olika ålder, utbildning, kön och etnisk bakgrund för verksamheten och föreningens evenemang.

I planen står bland annat

- vid avgiftsbelagda evenemang får deltagarnas personliga assistenter delta gratis
- i reklam för programmen meddelas alltid om lokalen är tillgänglig.

Centralorganisationen stöder hållbar utveckling

”Utmärkelse för ekohandlingar”

Aktörer inom idrotten som fyller vissa miljökriterier beviljas en utmärkelse för ekohandlingar av Finlands Idrott. Föreningar, lag och aktörer som anordnar idrottsevenemang kan ansöka om utmärkelsen. Föreningar som får utmärkelsen har rätt att använda ekologgan i sin information.

Finlands Idrott ger också stöd för miljöverksamhet och verksamhet som främjar hållbar utveckling i ett socialt perspektiv.

Lokaler

Anpassbara lokaler

”Byrån som lekplats”

Vid Esbo stads familjeenhet finns ett mötesrum för familjer som under en del av veckan används för sammanträden och förhandlingar. Enheten ville snabbt kunna anpassa rummet till antingen lekrum eller sammanträdesrum.

Rummet försågs med kuddar och lampor och möbler dekorerades för ändamålet, och den lilla byrån i rummet är numera också lekspis. Det finns gardiner att dra för sammanträdesrummets anslagstavlor och whiteboardtavlor. Lösningen är goda förvaringsmöjligheter där vardera funktionen snabbt kan städas undan till förmån för den andra.

Alla användarna är mycket nöjda med resultatet och skänker gärna saker de inte längre behöver för att göra rummet ännu mer trivsamt.

Egna eller gemensamma lokaler?

Föreningar förfogar över alla slags möteslokaler, från sammanträdesrum till hobbylokaler. Hyresutgifterna är ofta en stor utgift. Ändå står lokalerna ofta tomma en stor del av dagen.

Behöver föreningen faktiskt egna lokaler eller räcker det med att hyra lokaler för den tid de behövs? Och om föreningen redan äger en lokal kan den kanske hyras ut till andra en del av tiden.

Lokaler som används gemensamt ska ha bruksanvisningar som är synliga för alla för att sam användningen ska fungera bra. I gemensamma lokaler är det dessutom lätt att låna saker av varandra eller skaffa saker tillsammans.

Här kan ni söka lokaler

- centralorganisationen
- lokalorganisationen
- områdets bostadsaktiebolag, servicebolag, disponentbyråer (kontaktuppgifter i högshusens trappuppgångar)
- invånar- och stadsdelsföreningar
- skolor, daghem, skolverket, föräldraföreningar
- företag och ämbetsverk i närområdet
- stadens eller kommunens lokalcentral, ungdomscentralen, social-, kultur- och idrottsförvaltningarna
- på internet med hjälp av t.ex. bostadsområdets namn.

Föreningslokaler i sam användning

”Föreningshotellet”

Espoon Järjestöjen Yhteisö ry hyr ut både lokaler och skåputrymme under namnet ”föreningshotellet”. Här kan föreningen förvara gamla bokföringspärmar och andra saker så att medlemmarna slipper ha dem hemma hos sig. Skåpen står i möteslokalerna och föreningen plockar fram det som behövs för det aktuella mötet.

Odla i stan

”Mat på taket eller balkongen”

Miljöorganisationen Dodo uppmanar invånarna att odla på platser som staden inte använder. Det går utmärkt att odla nyttoväxter på föreningslokalernas gårdar, tak, balkonger och annan mark som inte används för odling. Goda råd får man av föreningar som specialiserat sig på odling, t.ex. Nyttoväxtföreningen eller Marthorna.

Att odla i stan är ett sätt att öka gemenskapen och invånarnas möjligheter att påverka sitt eget bostadsområde. Odlingarna minskar matutgifterna och ger möjligheter att lära känna grannarna och andra invånare i området och arbeta tillsammans för en gemensam sak.

Hur påverkar föreningslokalerna miljön?

Den mest betydande miljöpåverkan uppkommer på grund av uppvärmningen av lokalen, elanvändningen och resorna till och från lokalen. Det är således de här frågorna, och att förebygga uppkomsten av avfall, som föreningen särskilt ska fokusera på.

Starta en bilpool

”Fullastad bil”

Oulunkylän kiekkokerho i Helsingfors har en bilpool med långa anor. Ishockey kräver en omfattande utrustning och det finns inte förvaringsmöjligheter i alla hallar. Biltransporter är alltså nästan oundvikliga.

Sköter man transporten med bilpool sparar man både tid och pengar och minskar dessutom miljölägenheterna. I början av säsongen håller lagen möten där medlemmarna eller föräldrarna byter kontaktuppgifter. På kartan kan man kolla vilka som bor nära varandra eller längs en lämplig rutt till ishallen. Bilpooler på ca tre familjer är lagom.

Gör också gemensamma spelregler för bilpoolen: alla använder säkerhetsbälte, förseningar meddelas, i bilen åter man inte, hastighetsbegränsningarna ska hållas osv. Poolmedlemmarna erbjuder och ber om skjuts per sms och e-post. En full bilast är förmånlig på många sätt, och det är kul för spelarna att åka tillsammans.

Engångshanddukar för återanvändning

”Spara nio tvättar på två veckor”

Gruppfamiljedaghemmet Arttu i Helsingfors kom på att i stället för pappershanddukar använda små handdukar av lakanstyg, 10x15 cm. Handdukarna är ett ekologiskt och ekonomiskt alternativ till pappers- och frottéhanddukar.

Handdukarna är dessutom lika hygieniska som engångshanddukar av papper, eftersom också lakansbitarna används bara en gång. Däremot tvättas bitarna efter användningen och kan användas om och om igen. Tvättmaskinen blir full bara en gång på två veckor och de tunna tygbitarna torkar lätt i rumstemperatur.

Daghemmets energibesparing motsvarar nio tvättar på två veckor. Samtidigt lär sig barnen betydelsen av hållbar utveckling i vardagen. Idén kan med fördel prövas också i föreningar som har tillgång till tvättmaskin.

Anskaffningar

Gemensam egendom

”Brädspel och grill för alla”

Saker som de enskilda medlemmarna använder sällan kan föreningen skaffa gemensamt. Med hjälp av planering och gemensamma beslut får föreningen fram behovet och kan skaffa precis de saker som behövs bäst, t.ex. brädspel, tält eller grill.

– För att sakerna ska kunna användas lätt väljer föreningen minst en ansvarig som sköter om utlåning och service.

– Det är all orsak att föra bok över utlåningen för att undvika oklarheter.

– Den som vill låna något bokar lånet på förhand.

Det gör inte detsamma vad vi köper; principerna för hållbar utveckling ska vara med också i butiken. Behövs det faktiskt en ny telefon trots att den gamla fortfarande fungerar bra? Genom att låta bli de onödiga köpen sparar vi stora mängder naturresurser.

Om anskaffningen är nödvändig är följande steg att fundera på att köpa begagnat, att hyra eller att låna. Använd den service som finns i närområdet så stöder ni samtidigt lokal selsättning och lokala aktiviteter.

Låna

Saker och material kan lånas hos många centralorganisationer, ungdomscentraler, vänner och andra föreningar i näromgivningen.

- Böcker, gångstavar, stegräknare: biblioteken.
- Käril, utklädningskläder, släpvagnar: Huvudstadsregionens Återvinningscentral, www.kierratyskeskus.fi/pa_svenska
- Mätare för olika apparaters elanvändning: energiföreningarna.

Hyr

Det finns t.ex. friluftsutrustning, bilar, reparationsverktyg och mycket annat att hyra.

- Hobbyutrustning och mycket annat: Kuinoma.fi.
- Tält och takpresenningar: många olika kommersiella företag.

Byt saker och tjänster

- Byta använda saker: Netcyclers.fi.
- Helsingin seudun vaihtopiiri.
- Internationella Community Exchange-bytespool, bl.a. Gumtäkt i Helsingfors.

Checklista för hållbar verksamhet

- **Transporter**
- **Inköp**
- **Mat och dryck**
- **Undvik och sortera avfall**
- **Lokalerna**
- **Utbildning**

Checklista för hållbar verksamhet

Transporter

- Aktiviteterna ordnas nära den plats där medlemmarna bor.
- Håll busstidtabeller med vägbeskrivning till närmaste hållplats och till säkra cykelparkeeringsplatser synliga – på lokals anslagstavla, webbplatsen, meddelanden om evenemang med mera.
- Om transporter måste ske med personbil ska ni se till att vara många i bilen eller bilda en bilpool.

Att tänka på

- Parkeringen i närheten av evenemangen ska vara avgiftsbelagd.
- Parkeringen får inte skada miljön och inte störa den övriga trafiken.
- Tillgängligheten ska vara ordnad och väl utmärkt.
- Evenemangen ska inte lämna några bestående spår i naturen.

Inköp

- Tänk noga igenom om ni verkligen behöver skaffa nytt eller om ni kan låna eller hyra.
- Skaffa begagnat.
- Koncentrera anskaffningarna genom att kombinera transporterna.
- Köp helst energisnåla apparater.
- Dela ut immateriella gåvor och pris som inte ger upphov till onödigt avfall: ansiktsmålning, biobiljetter, presentkort till en lokal servicefirma...
- Låna eller hyr ut saker ni äger men sällan använder.
- Också saker ni säljer för att skaffa pengar (basarer mm) ska helst vara nödvändiga och stödja principerna för hållbar utveckling.

Om ni vill vara föregångare

- Använd grön el.
- Använd miljömärkta och lokala produkter.

Mat och dryck

- Satsa på vegetarisk och närproducerad mat.
- Använd varor och ingredienser enligt årstid: färska grönsaker om sommaren, rotsaker om vintern.
- Planera serveringen efter behovet.
- Gör på förhand klart för er vad ni gör med mat och dryck som blir över.
- Använd inte engångskärl.

Om ni vill vara föregångare

- Använd helst ingredienser och varor som är producerade med hänsyn till människor och miljö (t.ex. Luomu- och Rättvisemärkta produkter).

Undvik och sortera avfall

- Lokalen eller evenemanget har tydligt utmärkta sopkärl med sorteringsanvisningar.
- Anvisningarna för tömning av sopkärlen är väl synliga.
- Handdukarna går att tvätta.
- Dubbelsidig utskrift är inställd som förval förskrivaren och anvisningarna för inställningar är väl synliga.
- Möteshandlingarna är elektroniska, också under mötena.

Att tänka på

- Se till att det finns tillräckligt med toaletter med handtvättmöjlighet.
- Föreningens evenemang har rådgivning för sopsortering.
- Rådgivare kan ni få bl.a. hos områdets avfallsanläggningar.

Om ni vill vara föregångare

- Be deltagarna ta med egna kärl till evenemangen.

Checklista för hållbar verksamhet

Lokalerna

- Följ upp användningsfrekvensen och effektivera vid behov.
- Reglerna för användning av lokalerna är väl synliga.
- Städa med miljömärkta rengöringsmedel.
- Meddela genast läckande kranar och toaletter och andra småfel i lokalen till den som ansvarar för reparationerna.

Energi

- Kontrollera temperaturen i lokalen och ställ in den på 20–22 grader.
- Stäng dörren innan ni hälsar på varandra under den kalla årstiden.
- Vädra snabbt med korsdrag.
- Släck ljuset när ni lämnar lokalen.
- Sänk temperaturen om lokalen står tom i flera dagar.
- Stäng av kyl och frys om lokalen står tom i flera månader.
- Stäng av datorer mm. helt och hållet till natten, dvs. lämna dem inte i viloläge.
- Håll kaffet varmt i termoskanna.

Utbildning

- Ge alla medverkande en praktisk utbildning i hållbar utveckling.
- Fördela ansvaret och skriv ner vem som ansvarar för vad.
- Informera era samarbetspartner om er verksamhet för hållbar utveckling.

HÅLLBAR UTVECKLING
Tips för hållbar föreningsverksamhet

Huvudstadsregionens Återvinningscentral Oy
Bry dig om, påverka trivs och må bra
Foto 4V-projektet och Timo Santala/Dodo ry
2011

Närproducerat är bäst

Dimensionera matinköpen rätt. Laga gärna vegetarisk mat; produktionen av vegetariska ingredienser belastar miljön mindre än köttproduktionen. Använd rättvisemärkta produkter. Då vet ni att odlaren har fått en skälig ersättning för sitt arbete.

Genom att äta närproducerad mat stöder ni producenterna i närområdet och minskar transportsträckorna. Läs mer om var du hittar närmatproducenter på www.aitojamakuja.fi > svenska.

Påverka genom vad ni skaffar "Morot i stället för piska"

Morotsmaffian innebär ett nytt konsumentinitiativ där företagen påverkas med morot i stället för käpp. Företagen tävlar om anbuden på basis av miljövänlighet och de bästa belönas med ett jippo av något slag. Belöningen kan vara ett stort besökarantal, positiv ofentlighet eller ökad försäljning.

Sociala medier och information i största allmänhet är av avgörande betydelse för Morotsmaffian. Uppgifter om evenemang av olika slag sprids bl.a. på Facebook och andra webbplatser.

Morotsmaffian arrangerade sitt första jippo i Finland i Helsingfors i oktober år 2008 på restaurang Juttutupa, som valdes på basis av en anbudstävling. I anbudsförfrågan ingick en fråga om hur stor del av kvällens vinst företaget vill använda på energisparprojekt.

Evenemang

Föreningar genomför många olika evenemang, från små tillställningar för medlemmarna till stora massmöten för tusentals människor, och det är bra att ända från första planeringsmötet satsa på hållbar utveckling.

Platsen har stor betydelse både när det gäller lättillgänglighet och miljö. Välj en plats som är lätt att nå med kollektivtrafik. I annat fall kan ni ordna samtransporter och bidra till minskat koldioxidutsläpp.

Vid stora evenemang kan ni samarbeta med de lokala kollektivtrafikföretagarna. Kollektivtrafikturen kan ökas under evenemanget och kollektivtrafikbiljetten kan ingå i inträdesavgiften.

Stora evenemang kräver ofta stora anskaffningar. Gör klart för er vad ni faktiskt behöver och vilka slags produkter ni skaffar. Se till att det ni skaffar har lång livslängd, i synnerhet om evenemanget är återkommande.

Om ni inte trycker datum på affischer och reklam kan ni använda dem fler gånger. När ni planerar era anskaffningar omsorgsfullt blir det inget onödigt avfall.

Gå igenom praxis för hållbarhet med alla som jobbar för evenemanget, också frivilligarbetarna. Då kan alla följa de överenskomna reglerna.

Ett kolneutralt evenemang

”Kompensationsavgift för Indien”

Huvudstadsregionens scouters distriktsläger Aihki i Jämijärvi år 2008 genomfördes som ett kolneutralt evenemang. Lägrets huvudtema var uppbyggt kring kampen mot klimatförändringen. Olika programpunkter gav deltagarna möjlighet att testa bl.a. hur mycket el man förmår producera på cykel.

Lägrets utsläpp minimerades genom att de ca 4 000 deltagande scouterna transporterades till lägret med tåg. Också pap-

persproduktionen och mängden övrigt avfall minimerades.

Föräldrarna hade möjlighet att välja samtransport med buss till besöksdagen. Många föräldrar valde ändå att ta bilen, vilket utgjorde största delen av lägrets sammanlagda koldioxidutsläpp på 225 ton.

Lägret betalade en kompensationsavgift för utsläppen som användes för att bygga biomassakraftverk i Indien.

Verksamhetsidéer

Verkstäder och kurser för en hållbar vardag

”Pyssel och möten”

Verkstäder och kurser ger deltagarna möjlighet att ägna sig åt miljöfrågor genom meningsfull verksamhet. Dessutom ger kurser förutsättningar för möten och gemenskap.

Temat för kursen eller verkstaden kan t.ex. vara tillredning av vegetarisk mat av säsongens råvaror eller att göra smycken av skrot och skräp. Ny inspiration att ta hand om sin cykel får man genom att fixa till den i egen stil med hjälp av återvinningsmaterial.

Utflykter ger gemenskap och miljökusker

”Gå och cykla”

Det är lätt att få med folk på gratisutflykter. I den närmaste omgivningen kan det finnas fina utflyktsmål som av någon anledning är okända för allmänheten.

När det gäller närutflykter behöver man sällan bil och tiden går inte i onödan åt till resor. Temat för utflykten kan t.ex. vara att lära känna områdets historia, kulturutbud, natur eller t.ex. naturenligt odlad mat, om det finns en gård som odlar naturenligt i närheten.

Lokalt lägersamarbete

”Kul utan kostnad”

I Mellungsbacka i Helsingfors har olika aktörer gått samman och anordnat avgiftsfria dagläger med miljöansvar för områdets barn. Sommaren 2008 och 2009 anordnades sammanlagt fem avgiftsfria dagläger.

Programmet var inriktat på kunskap om näromgivning och mångkultur. På lägret testades också 4V-projektets material Lennu Liito-orava ja kesäinen kaupunkiseikkailu (Lennu Flygekorre på äventyr i sommarstaden). Lägerdeltagarnas lunch bestod av sommarmåltiden i Mellungsbacka lekpark.

Det omfattande samarbetet mellan de lokala aktörerna fick stor positiv uppmärksamhet på området, och den meningsfulla verksamheten var en upplevelse för barnen.

Hållbar utveckling i gemensamma lokaler i bostadshus

”Loppmarknad och porslinskopp”

I det mångkulturella bostadsbolaget Ankkuri är hållbar utveckling en del av verksamhetskulturen. Alla vet hur man sorterar sopor och att kaffet ska drickas ur porslinskopp. Invånarna och staden har skänkt gamla kärl, möbler mm. till bostadsbolaget.

All kursverksamhet har en plan för hållbar utveckling. Syföreningen syrr t.ex. förkläden och grytlappar av återvinningsmaterial. Bolaget anordnar också regelbundet loppmarknader, och de saker som inte går åt skickas till olika hjälpprojekt.

Invandrarkvinnorna upprätthåller själva kaféet Naapurikahvila där man samtalar om aktuella frågor, upprätthåller en bytesservice och lär sig mer om Finland och finländska seder – bl.a. genom föreläsningar av anställda vid stadens förvaltningar, t.ex. sopherteringen eller hälsocentralen.

Temaevenemang

En aktivitet kan också byggas upp kring ett bestämt tema. Idéer och hjälp vid planeringen kan ni ta ur olika riksomfattande och lokala temadagar. Se exempel i kalendern på sidan 24–25.

Exempel på olika teman

- Gemenskap
- Energi
- Vatten
- Säkerhet
- Vårt kulturarv
- Åka, cykla, gå

Lokal föräldrakväll

”Det krävs en by”

En områdesarbetsgrupp i Helsingfors anordnade en föräldrakväll våren 2009 och 2010 i kultur- och fritidslokalen Mellari.

Programmet byggde båda gångerna på temat ”Det krävs en by”. Kommentarer efteråt visade att det fanns ett verkligt behov av evenemanget. Arbetsgruppen ville göra föräldrakvällen till ett årligen återkommande evenemang där områdets invånare och föräldrar skulle få information av föreningsaktiva, ställa frågor, dela med sig av kunskap och lufta sin oro med andra.

Arbetsgruppen bestod av representanter för bland annat

- Skolor
- Daghjem
- Ungdomslokaler
- Lekparker
- Församlingar
- Socialarbetet
- Lähityöhanke
- 4V-projektet

Ett hållbart år - kalender

Januari

- Nyårslöften för ett hållbart föreningsliv!

Februari

3.2
Ljusets dag - vi kämpar gemensamt mot mörkerdepressionen.

14.2
Alla hjärtans dag - vi pratar om vad vänskap innebär.

Mars

18.3
Jämställdhetsdagen

22.3
Internationella vattendagen

Sista lördagen i mars: *Earth Hour* - vi släcker ljuset för en timme.

Juli

Big Jump - För rent vatten

Augusti

12.8
Internationella ungdomsdagen

September

21.9
Fredsdagen

16.-22.9
Motionsveckan

22.9
Bilfria dagen

Hungerdagen

er för hållbar utveckling

April

Vecka 16:
Sluta slösa-veckan

Maj

8.5
Världsdagen för rättvis handel

15.5
Familjedagen

21.5
Internationella dagen för
mångkultur och utveckling

22.5
Biodiversitetsdagen

31.5
Internationella rökfria dagen

Juni

5.6
Världsmiljödagen

28.5
Europadagen för grannsämja

Oktober

1.10
Vegetariska världsdagen

4.10
Djurens vecka och djurens dag

8.10
Tystnadens dag

Vecka 41
Energisparveckan

20.10
Mor- och farföräldrarnas dag

24.10
FN-dagen

November

16.11
Toleransdagen

20.11
Dagen för barnens rättigheter

Sista fredagen i november:
Köp inget-dagen

December

5.12
Frivilligverksamhetens dag

– Immateriella gåvor på jul-
festerna!

Möjligheter att påverka

De flesta föreningar anser att ett viktigt fokusområde i verksamheten är att påverka de politiska besluten i enlighet med föreningens ideologi. Också arbetet för hållbar utveckling är ett sätt att påverka.

Bästa resultatet får föreningen genom att börja med medlemmar som är entusiastiska för saken; det ger ett positivt sug. Också tidpunkten har stor betydelse. Förändringar som gäller attityder och verksamhet sker i allmänhet långsamt. Ge inte upp trots att ni inte genast får synliga resultat.

Så här påverkar ni

- Samarbeta med personer och organisationer som har samma slags mål som ni.
- Ta kontakt med den kommunala tjänsteinnehavare som föredrar ärendet.
- För också inofficiella förhandlingar – lobba!
- Använd er av enskilda förtroendevalda för att få fram er sak.
- Följ hur ert ärende framskrider och påverka där ni kan.
- Starta en offentlig diskussion om frågan (insändarspalter, pressmeddelanden, diskussionspalter, sociala medier).
- Medverka i planeringsgrupper.
- Informera kommuninvånargrupper som kan antas ha intresse av ärendet.
- Ta officiella initiativ.
- Samla namnteckningar på en adress.
- Gå med i en demonstration, eller ta initiativet till att anordna en.

Påverka de kommunala besluten

”Mål: rum för invånarna”

Föreningen Mellunmäki-yhdistys i Mellungsbacka i Helsingfors och flera andra föreningar på området har med gemensamma krafter jobbat fram invånarlokalen Mellari.

På Mellari kan invånarna

- använda internet
- hyra möteslokaler och
- få stöd i många frågor som gäller vardagslivet.

Medan arbetet för lokalen pågick anordnade aktörerna flera träffar med tjänsteinnehavare på olika ämbetsverk. Behovet av invånarlokalen presenterades per brev

också för överborgmästaren, vars stöd betydde mycket i det fortsatta arbetet.

I dag betalar staden hyra för lokalen, men den förvaltas av Mellunmäki-yhdistys. Föreningen använder hyran som tas ut av användarna för att hålla lokalen i skick. På Mellari jobbar rehabiliteringspatienter, personer i sysselsättningsarbete och frivilligarbetare.

Invånare deltar i stadsplaneringen

”Metod stadsvandringar”

Stadsplaneringen, områdesdelegationerna och 4V-projektet i Vanda anordnade stadsvandringar och utflykter till Håkansböle och Korso i Vanda. Avsikten var att samtidigt få idéer av invånarna för uppdatering av centrumplanerna.

Under stadsvandringarna som leddes av 4V-projektet och stadsarkitekten stannade deltagarna upp på olika ställen i områdescentrumen där de fick höra om kommande planer och ge kommentarer. 4V-projektet

anordnade en naturutflykt där deltagarna fick titta närmare på och kommentera olika grönområden. Dessutom gjordes en cykelfärd under vilken deltagarna fick peka ut ställen som var särskilt farliga för cyklister.

Utflyktsdeltagarna fick fylla i en blankett med önskemål, idéer och förslag till förbättringar. Kommentarererna samlades till en rapport som delades ut till ett stort antal förtroendevalda och tjänstemän i staden och till medierna.

Säkerhetsplanering för föreningar

”Bli vän med polisen”

I Korso i Vanda finns en säkerhets- och trygghetsgrupp som samlas ca fyra gånger per år för att diskutera säkerhetsproblem i området. I gruppen medverkar representanter för polisen, räddningsverket, lokala myndigheter, föreningar och affärsidkare.

Gruppen anordnar möten för invånarna om säkerheten i området, med föreläsningar och inlägg av experter och allmän diskussion kring ett på förhand fastställt säkerhetstema. Gruppen tar också initiativ till och framställer förslag till förbättring av säkerheten. .

Nätverka!

På många områden arbetar olika invånarforum, områdesgrupper eller andra organisationer som arbetar med att utveckla området för invånarna. Via dem kan man också effektivisera samarbetet med kommunen, frivilligorganisationer, familjer och enskilda individer.

Om ni är intresserade av att påverka lokalt – kontakta andra lokala aktörer!

Nätverk och utbildning för lokala ordningsmän

”Från pilotprojekt till praxis”

Invånarföreningarna Roihuvuori-Seura och Mellunmäki-yhdistys i Helsingfors, Helsingfors stads säkerhets- och beredskapsavdelning och 4V-projektet genomförde på försök en utbildning för ordningsmän. Deltagarna förband sig att ingå i det lokala nätverket av ordningsmän.

Runtom i staden anordnas årligen hundratals öppna evenemang. Det har ofta varit svårt att hitta kompetenta ordningsmän med utbildning för uppdraget. Nätverket gör det lättare att få tag på utbildade ordningsmän för olika evenemang.

Informera mera

Medverkan och intern information

När alla medlemmar får vara med och planera verksamheten, får man fram nya idéer och engagerade medlemmar. Förändringar är dessutom lättare att acceptera när man själv har varit med och planerat dem.

Ska man planera och besluta tillsammans krävs det framför allt tillräcklig information som samtidigt är en dialog med medlemmarna. Ett sätt att få idéer av medlemmarna är en förslagslåda i föreningslokalen. Idéerna och hur de förverkligas ska helst behandlas på ett möte där alla får delta.

Glöm inte att rapportera om resultatet av föreningens verksamhet till föreningens egna medlemmar!

Spara pengar och naturresurser

Undvik pappersutskrifter på mötena

- Projicera föredragningslistan på väggen.
- Skriv ut många föredragningslistor på samma papper.
- Bearbeta texterna på en gemensam webbplats.

Om ni har den apparatur som krävs kan ni kanske besluta att låta vissa möten vara distansmöten eller webbkonferenser. Med hjälp av IT-teknik kan deltagarna diskutera frågorna hemifrån. På detta sätt kan man undvika transportutsläppen och det går inte åt någon tid för resor.

Extern information

Kom ihåg att det finns många informationskanaler och att alla människor inte följer med samma kanal. Vill ni nå olika målgrupper ska ni sprida ert budskap via flera kanaler. När ni informerar om verksamheten, lyft då också fram ert arbete för en hållbar utveckling.

En webbplats är en bra informationskälla. Se bara till att den fungerar och kontinuerligt uppdateras. Broschyrer och informationsmaterial lägger ni natur-

ligtvis också ut på nätet. Där är uppgifterna lätta att hitta och ni slipper stora upplagor.

Föreningen kan föras fram på många olika sätt och samtidigt värva nya medlemmar.

Bra metoder

- Kamratmöten
- Öppet hus
- Kampanjer
- Dela ut föreningens tidning i näromgivningen
- Sociala medier (Facebook jne.)

Ett bra meddelande

- Riktat till målgruppen
- Innehåller inte för mycket information, och det viktigaste står först
- Ett klart och begripligt språk
- En åskådlig layout
- Korta rubriker – komplettera huvudrubriken med underrubriker
- Olika infallsvinklar
- Informera bara då ni har något att säga
- Informera vid rätt tidpunkt
- Datum, kontaktuppgifter

Tips för gruppledare

“Ensam eller tillsammans”

Med hjälp av övningarlekar får ni ny fart på diskussionen och kan behandla till och med svåra ämnen. Testa t.ex. hur öppen föreningen är genom följande övninglek, Ensam eller tillsammans?

- Ledaren fäster olikfärgade dekalerna på deltagarnas pannor.
- Utan att prata bildar deltagarna grupper där alla har samma färg på dekalen.
- En av deltagarna har fått en dekal som är den enda av denna färg och kan därför inte hitta en grupp att höra till.

Samtala efter övningen om hur det kändes att bilda en grupp och känna grupptillhörighet eller känna att man var annorlunda. Vad kan ni göra för att alla ska känna sig välkomna?

Källor och kompletterande information

Arvonen, S. & Verho, J. (toim.): Hyvän Seuran toimintareseptit – toiminnallisia harjoituksia seuratoimintaan.

Suomen Liikunta ja Urheilu 2007.

Etelä-Pohjanmaan liitto: Tapahtumajärjestäjän opas.

<http://www.etelapohjanmaa.fi/kulttuuri/documents/tapopas.pdf>

Halme, M. & Anttonen, M.: ”Ekotehokkaat palvelut ja arjen onnen hetket.”

Teoksessa *Kuluttajat kehittäjinä. Miten asiakkaat vaikuttavat palvelumarkkinoilla?*

Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja.

Toim. M. Lammi, R. Järvinen ja J. Leskinen. Kuluttajatutkimuskeskus 2007.

Harju, A. (toim): Kansalaistoimintaan kätetty aarre.

Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry 2007.

Iiskola-Kesonen, H.: Mitä, miksi, kuinka?

Käsikirja tapahtumajärjestäjille.

SLUs publikationsserie. Suomen Liikunta ja Urheilu ry 2006.

Järjestöhakemisto ja hankerahoitushakemisto

www.kansalaisyhteiskunta.fi -> järjestöhakemisto tai rahoitushakemisto

Liikunnan ympäristökouluttajan kansio.

Författare M. Joensuu, M.-L. Suomalainen, K. Verkka. Suomen Liikunta ja Urheilu & Sirium Oy 2001.

Manner, L.: Partio muutoksen tuulissa. Partiolippukunnan muutoksen mahdollisuuksia.

Pääkaupunkiseudun Partiolaiset ry 2009.

Vallakas: Medborgarens guide till påverkan

www.kommunerna.net -> Delta i och påverka

Andra publikationer i anslutning till 4V-projektet

● på adressen www.4v.fi/julkaisut

Luomi, A., Paananen, J., Viberg, K, Virta, L.:

Hållbar utveckling i skolan. Handbok för hållbar utveckling.

Huvudstadsregionens Återvinningscentral och 4V-projektet 2010.

Luomi, A., Paananen, J., Viberg, K, Virta, L.:

Keke päiväkodissa. Kestävän kehityksen opas.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy ja 4V-hanke 2010.

Paananen, J.: Keke leikkiyuistossa. Kestävän kehityksen opas.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy ja 4V-hanke 2010.

Suihkonen, P. (toim.): Onko keke kotona – opas kestävään asumiseen

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy & 4V-hanke 2010.

Sunikka, J.: Lennu Liito-orava ja kesäinen kaupunkiseikkailu.

Materiaali Lennu-Liito-oravan ympäristöleireille.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy & 4V-hanke 2010.

Hållbar utveckling

Tips för hållbar föreningsverksamhet

- Hur startar man en bilpool?
- Hur få ner föreningens hyresutgifter?
- Vad är ett föreningshotell?
- Hur föra in hållbar utveckling i olika evenemang?
- Finns det samarbetspartner i näromgivningen?

Nästan alla står under inflytande av en förening av något slag. Föreningarna har därför stora möjligheter att påverka både miljö och människor till det bättre. Denna handbok vill inspirera till

ett lätt sätt att genomföra en hållbar livsstil – oberoende av om din förening sysslar med idrott, natur, musik, matlagning eller något annat. Checklisten för hållbar verksamhet hjälper dig att t.ex. göra

upp ett eget hållbart årsprogram. Handboken innehåller exempel ur verkligheten som visar hur man på ett bra sätt kan genomföra hållbar utveckling. Idéerna kommer från många olika föreningar.

LÄS MERA:
www.4v.fi/jarjesto-opas

Huvudstadsregionens återvinningscentral Ab

Bry dig om, påverka, trivs och må bra

ISBN 978-952-233-839-9